
DE PAGANELGRONDEL (*Gobius paganellus* LINNAEUS 1758) IN DE ZUIDELIJKE NOORDZEE - GODFRIED VAN MOORSEL

INLEIDING

Vorig jaar werd in het julinummer van dit tijdschrift bericht over een vondst in 2003 van een dode Paganelgrondel (*Gobius paganellus*) in de Oosterschelde (Van Moorsel & De Zwart, 2005). De inkt was nauwelijks droog toen ik een foto ontving van een levend exemplaar uit Zeeland. En er kwam nog meer informatie over de verspreiding boven water. Werd in bovenstaand artikel Normandië genoemd als de meest nabije locatie waar de soort werd gevonden, dat beeld moet worden bijgesteld: er blijken ook vondsten te zijn van het Belgische deel van de Noordzee, Boulogne en het mondingsgebied van de Thames. Een overzicht van de verschillende vindplaatsen staat in fig. 2.

ZEELAND

Op 18 juni 2005 vond Linda Engels bij Anna-Frisopolder - ook bekend als Roompot, de meest westelijke duiklocatie aan de zuidrand van de Oosterschelde - onder een steen op zo'n 4 à 5 meter diepte een grondel met een gele streep in de rugvin. De vis lag op een zeester en bleef rustig liggen. Marion Haarsma werd erop gewezen en fotografeerde de grondel (fig. 1). Aan de hand van de opname bleek onmiskenbaar dat het om *G. paganellus* ging: behalve de gele streep in de rugvin zijn duidelijk de losse vinstralen van de borstvin te zien. Ook de kleine schubben wijzen op een Paganelgrondel. Een kleurenversie van fig. 1 is te zien in het novembernummer van Onderwatersport (Anonymus, 2005). Hoewel er al geruchten waren dat de soort ook levend in de Oosterschelde zou zijn gezien, vormt deze foto het eerste bewijs dat de soort levend in Nederland voorkomt.

BELGIË

Via André Cattrijsse van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) vernam ik dat de soort ook werd gevangen met het onderzoeksschip de Belgica en wel met een boomkor voor de Belgische kust in februari 1997. Op twee locaties bleek de kor niet bestand tegen de stenenrijke bodem en scheurde het net. Tussen de stenen die op een van die locaties toch nog aan dek kwamen, bevond zich een tweetal paganelgrondels. Omdat dergelijke trekken niet voldoen aan

de randvoorwaarden voor een goede bestandsopname, werden de vondsten niet geregistreerd dan wel geconserveerd. Helaas is daarmee ook de vindplaats niet goed te achterhalen. De ene locatie lag tussen de Westhinder en Oosthinder, de andere ten noordwesten van de Noordhinder. Het gaat in elk geval om een vangst op minimaal 35 km uit de kust.

Figuur 1. Paganelgrondel (*Gobius paganellus*). Anna-Frisopolder, 18-6-2005, foto Marion Haarsma.

BOULONNAIS

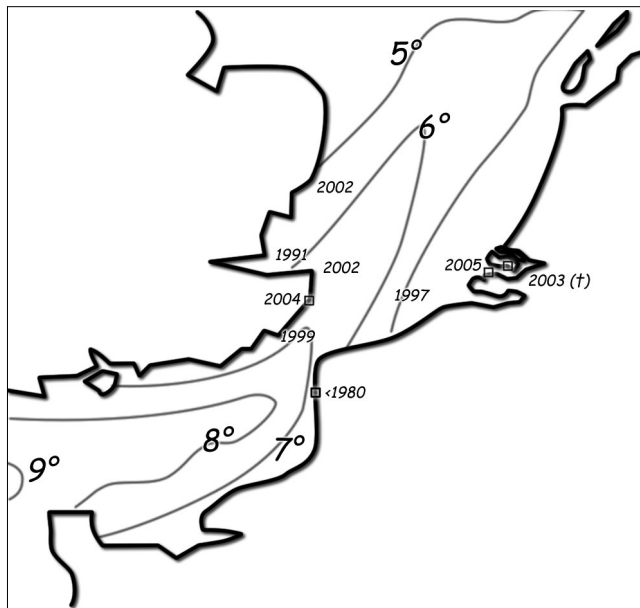
Zeker vanaf de jaren '70 is de Paganelgrondel al bekend uit de getijdenzone van Boulogne/Wimereux, net niet in de Noordzee, maar wel op slechts 100 km van de Belgische grens (meded. Guido Rappé). Ook via Peter van Bragt vernam ik dat de Paganelgrondel langs dit deel van de Franse kust algemeen wordt aangetroffen onder stenen, een gegeven dat bij aquariumhouders niet onbekend is.

ENGLAND

Rogers *et al.* (1998) vingen *G. paganellus* in 1991 en 1992 in de monding van de Thames. In noordelijker kustgebieden tot Flamborough Head werd de soort

Overdruk uit: Het Zeepaard 66(3) - mei 2006

niet aangetroffen. Langs de zuidkust van Engeland kwam de soort destijds alleen voor ten westen van de 0° meridiaan. Tenslotte bleek de website van het National Biodiversity Network [www.searchnbn.net] een rijke bron van informatie te zijn. Daarmee kunnen diverse Britse databestanden worden geraadpleegd die per soort worden gepresenteerd in een interactieve kaart. Na een selectieprocedure kan voor elke locatie nadere informatie worden opgevraagd. Hieruit blijkt dat de Paganelgrondel in 1999 in het Nauw van Calais werd gevangen en in 2002 wederom voor de Thamesmonding (boomkorvangsten CEFAS). In juni 2004 is er ook een melding van Kevin Aubrey en Lynn Lawrence in St. Margaret's Bay aan de kust.

Figuur 2. Paganelgrondel (*Gobius paganellus*). Vindplaatsen in de zuidelijke Noordzee. Vondsten aan de kust worden aangegeven met een jaartal. De kaart toont ook de gemiddelde oppervlaktetemperatuur in de winter.

CONCLUSIE

De Paganelgrondel is een zuidelijke soort met een voorkeur voor warmere wateren, dat wordt hier nog eens bevestigd. De vondst van een dode Paganelgrondel in 2003 in de Oosterschelde (Van Moorsel & De Zwart, 2005) was verdacht. Het kon een exemplaar zijn dat was meegekomen met geïmporteerde schelpdieren, we kunnen dat niet uitsluiten. Inmiddels is de soort echter ook levend gevonden in de Oosterschelde en zijn er duidelijke aanwijzingen voor een noordwaartse verspreiding. In 1991 zat *G. paganellus* al in de monding

van de Thames en in 1997 wist de soort stenenrijke locaties voor de Belgische kust te bereiken. Wellicht fungeerden de stenige locaties voor de Belgische kust als springplank of *stepping stone* van waaruit zes tot acht jaar later de Paganelgrondel de Zeeuwse Delta bereikte.

MET DANK AAN ...

Linda Engels voor haar oplettendheid en Marion Haarsma die toestemming gaf voor het gebruik van haar foto. André Cattrijsse en Jan Seys – beide van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ), Oostende, Guido Rappé, Peter van Bragt en Stuart Rogers (CEFAS) voor hun informatie; MarLIN en Seasearch Marine Surveys die data ter beschikking stelden via het National Biodiversity Network (dit netwerk en haar gegevenverstrekkers zijn niet verantwoordelijk voor de verdere analyse en interpretatie van hun gegevens).

SUMMARY

The first living specimen of the Rock goby (*Gobius paganellus*) in Dutch coastal waters is reported. It was found in the Eastern Scheldt in June 2005. The earliest records of this species in the North Sea date back to 1991 in the Thames estuary. In 1997 *G. paganellus* was caught on a stony seabed on the Belgian continental flat.

LITERATUUR

- ANONYMUS, 2005. Ook levende Paganelgrondel in Oosterschelde. *Onderwatersport* 36 (nov.): 16-17.
- MOORSEL, G. VAN & F. DE ZWART, 2005. De Paganelgrondel (*Gobius paganellus* Linnaeus 1758) in Zeeland. *Het Zeepaard* 65 (4) 129-135.
- ROGERS, S.I., R.S. MILLNER, & T.A. MEAD, 1998. *The distribution and abundance of young fish on the east and south coast of England (1981 to 1997)*. Sci. Ser., Tech. Rep., CEFAS, Lowestoft, (108), 130 pp.

Adres van de schrijver:
ecosub, Postbus 126
3940 AC Doorn
vanmoorsel@ecosub.nl

Overdruk uit: Het Zeepaard 66(3) - mei 2006